

*2019.Discurs necrològic en memòria i homenatge de l'Agustí M. Bassols i Parés,
advocat i acadèmic.*

Vull, en primer lloc, agrair a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, i a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, i en especial al seu president i a la seva degana, l'Excm. Sr. Lluís Jou i Mirabent i l'Excma. Sra. Eugènia Gay i Rosell, l'encàrrec de pronunciar aquestes paraules necrològiques de l'Hble. Sr. Agustí M. Bassols i Parés. Ha estat per a mi un alt honor i una enorme satisfacció rebre aquest encàrrec, perquè molts de vostès coneixen la relació de feina i d'amistat que em va unir amb l'Agustí Bassols i la seva família durant més de 35 anys.

Vull agrair també a la seva família per les dades més personals que m'han subministrat per tal de escriure aquestes paraules; i, finalment, a l'acadèmic i amic

Hble. Sr. Josep D. Guàrdia, el qual gaudia també d'una gran amistat amb en Bassols, pels consells rebuts, sempre tan ponderats i adients.

.-.-.-.

Fill de Florinda Parés i de Claudi Bassols, l'Agustí M. Bassols va néixer a Barcelona el 17 de juny de 1924 i va morir el 25 d'abril de 2018, a l'edat de 93 anys. I ho va fer en el sí d'una família de Barcelona; profundament cristiana i d'educació cívica i catalana. El seu pare i el seu avi, van ser metges de prestigi reconegut. Va tenir un germà, en Ramon, també metge, i tres germanes: la Maria, la Montserrat i la Núria. Ell no va seguir l'ofici patern. Ja des de ben petit deia que seria advocat.

La seva biografia i, per això, la seva trajectòria cívica i professional han estat molt marcades pel que li va tocar viure: la Guerra Civil, la llarga nit franquista, la Transició i el procés pel Dret a decidir, amb les seves derivacions insospitades.

Per això, podem afirmar que, tot i defugir la primera línia mediàtica, l'Agustí Bassols, ha estat actor públic català en un període d'excepció: la segona meitat del segle XX i aquests inicis de Mil·lenni.

Fa molt anys quan era Conseller de Justícia, en Bassols m'explicà un episodi familiar de la Guerra civil que el va impactar molt: el seu pare, un reconegut pediatre, curava persones amagades per les amenaces de mort dels "incontrolats". Al març de 1938 va ser delatat, detingut i dut a la txeca de Vallmajor, del Servei d'Informació Militar, del SIM, i després fou tancat a la presó Model, on els seus dos fills anaven un cop per setmana a portar-li roba i menjar. I un dia sense cap explicació el pare va tornar a casa. No hi hagué un desenllaç fatal, per sort, però aquella situació crítica familiar pesaria com una gran llosa de silenci.

En aquells mateixos dies o setmanes, Manuel Carrasco i Formiguera, amic del pare, va morir assassinat després d'un judici sumaríssim a Burgos. Cal fer memòria d'aquells temps, amb els seus silencis, tan eloqüents i l'empremta que hi van deixar, tot i que no la manifestessin.

L'Agustí Bassols va estudiar a l'Escola Virtèlia, que va ser, durant la Barcelona de la postguerra, un gran centre de formació, d'irradiació cristiana, d'educació cívica i catalana i focus de resistència contra el nacionalcatolicisme. I, l'any 1946, es va llicenciar en Dret per la Universitat de Barcelona.

Mai explicà que ell també va ser perseguit i apallissat, junt amb Josep Carrasco, fill d'en Carrasco i Formiguera. Al curs 1942-1943, tot dos eren estudiants de Dret a la UB. I l'Agustí se la jugava com el seu pare, combatent el franquisme amb les eines que tenien, amb petits actes de propaganda i de sabotatge, aprenent la llengua i la història del país en pisos clandestins.... Aquesta part de la seva història l'he coneguda gràcies a un article de l'escriptor Francesc Canosa.

L'any 1951 juntament amb el seu amic i company de partit Anton Cañellas va creuar la frontera andorrana per assistir, a Nantes, al Congrés del Moviment Republicà Popular, esdevingut trobada de les democràcies cristianes europees de l'època.

En tornar, els hi esperava un Consell de Guerra, desactivat per mediació de l'abat de Montserrat Aureli Maria Escarré. Però Bassols no va parar i sempre estaria vigilat per la policia.

Es va casar amb la Rosa Pascual Graneri; en broma havia dit, i crec que ho repetia sovint, que s'havia casat amb l'única dona de Sabadell que no tenia fàbrica.

Van tenir cinc filles i un fill: la Maria Lourdes, la Rosa, la *Montxi*, l'Agustí, la Cristina, i l'Elena. Al moment del seu traspàs tenia 16 nets, 12 nois i 4 noies. Va ser un culer integral; en els darrers anys també molt ben acompanyat per la Rosa. I com a bon culer, passava de l'eufòria al fatalisme sense solució de continuïtat. Havien seguit les Champions per mitja Europa i com bon culer tenia el seu seient al Barça, on anava cada setmana a patir i remugar.

Junt amb la Rosa van viatjar molt, van recórrer mig món i els darrers viatges els feien, quan volien fer una celebració, amb tota la família. Jo els hi vaig copiar aquesta idea i, no fa gaire, el meu marit i jo vam anar de creuer amb els quatre nets grans.

Era un home molt familiar i sempre que podia i estava relaxat parlava de les seves nenes i del fill, l'Agustí, l'únic que li va seguir en la professió i amb qui va compartir despatx molts anys. Se sentia orgullós dels seus fills, dels seus estudis, de les seves feines i els trobava a tots súper intel·ligents. Se sentia estimat i deia de la Rosa que ho havia fet molt bé com a mare i esposa, ja que la casa i tot el que comportava rodaven al seu entorn.

He tingut la sort que després de treballar plegats durant molts anys, hem mantingut una relació d'amistat amb ell, la Rosa i tota la família. La seva mort, encara que esperada, per la seva edat i la seva salut precària, ens va colpir a molts. Li hem d'agrair, però, el gran llegat que ens ha deixat, curull de lliçons professionals i de vida, de records, d'empremtes vitals.... Ha estat una persona que, sota una façana seriosa, fins i tot dura, amagava un tarannà proper, cordial, afable, que tots nosaltres hem tingut el goig de constatar i gaudir.

.-.-.-.

Per tal de resumir la vida intensa i pluridisciplinar viscuda pel conseller Bassols, dels anys plens i fecunds de dedicació a un país i a la seva gent, al dret i a la justícia, podem recórrer els mèrits adduïts per atorgar-li, merescudament, la Creu de Sant Jordi, al 2010: “la seva sostinguda trajectòria de servei a Catalunya, tant pel que fa a la seva dedicació professional com a l'actuació en defensa de la llengua i la cultura catalanes”, i el fet d’haver estat “impulsor de la modernització del dret civil català, especialment en el període de la recuperació democràtica”.

Però voldria ressaltar, en aquest punt, que l’Agustí M. Bassols fou un advocat i polític en majúscules, dues facetes de servei al bé comú travessades per un fil roig, insubornable i exigent: el de la sobirania de Catalunya entesa com a fita i com a esperó.

Per això no ens pot sorprendre que, fent justícia a una trajectòria, una vegada retirat de la vida política, i compromès amb el moviment per l’autodeterminació de Catalunya i la seva independència, impulsés, l’any 2009,

amb altres juristes una associació anomenada –precisament!- “Sobirania i Justícia”, l’objectiu de la qual era promoure les actuacions necessàries per assolir la independència de Catalunya, i que la presidís durant dos anys, abans de passar el relleu a en Quim Torra, actual president de la Generalitat de Catalunya.

Així doncs, hi conflüen, com a leitmotiv de la seva trajectòria, SOBIRANIA i JUSTÍCIA, amb un sentit profund i exigent de MILITÀNCIA que relligava aquests dos ideals en un catalanisme conseqüent que ho impregnava tot.

Va ser un home del seu temps, amb conviccions profundes, sense concessions, sense contemporitzar, però amb un sentit pràctic i proactiu de la seva vocació per servir el dret i la justícia: ‘feia coses’, i al llarg dels anys les va fer sovint des d’instàncies de Govern, però també en la quotidianitat, la resistència cívica o la pràctica professional. Ara bé, això no ens ha de portar a menystenir la seva faceta reflexiva, intel·lectual, acadèmica, que li va portar, per exemple, a obtenir el seu doctorat ‘cum laude’ per la UB a l’any 1987, amb la tesi titulada “La col·lació en el Dret civil de Catalunya”.

La seva dedicació molt especial a la defensa de la cultura i de la llengua catalanes el va portar, entre d'altres fites, a ser soci fundador d'Òmnium Cultural l'any 1961 a formar-ne part de la Junta directiva (1967-1977); a tenir un paper cabdal en el *Primer Congrés de Cultura Catalana*, (1975-1977), com a vicepresident del seu Comitè Executiu; i a presidir el Patronat de la Muntanya de Montserrat (gairebé els mateixos anys que va ser conseller de Justícia i Governació), és a dir, durant deu anys.

I, finalment, he de parlar de l'etapa política, com a conseller del Govern de la Generalitat durant 10 anys (1982-1992) i dels 15 anys que va ser membre del Consell Consultiu (1994 a 2009), el qual va presidir cinc anys, del 2000 al 2004, entrant més a fons en la profusa feina en defensa del nostre Dret i en el seu desenvolupament, que va impulsar i del qual podem dir que va ser l'ànima que ens ha portat on som avui: a tenir el Codi Civil gairebé complet.

.-.-.-.

Col·legiat al 1947, l'Agustí M. Bassols va exercir l'advocacia, amb una gran professionalitat, intensament, durant més de mig segle, amb la interrupció pel seu

nomenament com a conseller de Justícia, l'any 1982, quan va substituir el meu pare, advocat i degà d'aquest Col·legi d'Advocats, acadèmic i primer conseller de Justícia de la Generalitat recuperada, al 1980. La vocació li venia de lluny: als 7 anys l'Agustí M. Bassols ja tenia clar que volia ser advocat, quan fos gran.

L'Agustí M. Bassols va defensar constantment la nostra llengua i el nostre dret, com a dues realitats indissolublement unides en què es manifesta la nacionalitat catalana.

Per aquesta consciència de catalanitat, Bassols va participar activament en les tasques col·legials. No ho va fer a l'inici de la seva col·legiació: ell mateix deia que el col·legi que va conèixer acabat de llicenciar era un de molt diferent, es vivia un ambient de postguerra; el català estava prohibit i, a més, Madrid imposava la Junta de Govern.

L'any 1960, les Corts espanyoles van aprovar la Compilació del Dret civil català; i l'any 1961, sota els auspicis d'en Ramon M. Roca Sastre, va col·laborar en un

curs adreçat als advocats, juntament amb Josep Joan Pintó Ruiz. Va impartir les dues classes assignades en català.

Quan començaren a canviar les circumstàncies polítiques, es va apropar al col·legi, durant el deganat d'en Josep Maria Pi i Sunyer (1957-1962), jurista i advocat de mentalitat oberta. Pi i Sunyer gaudí d'una gran popularitat per la seva bonhomia, humor i anecdotari subtil. Seva és aquella conclusió a què va arribar com a catedràtic de dret quan no volia suspendre ningú: "La vida i el públic ja ho faran en el moment oportú".

La col·laboració amb el Col·legi va créixer arran de l'organització del Congrés de Cultura Catalana (1975-1977), promogut pel mateix Col·legi. En acabar el Congrés, en Pintó Ruiz li va demanar que formés part de la seva candidatura a degà; i en va formar part de la Junta de Govern del 1978 al 1982.

L'any 1965 va escriure a la Revista Jurídica de Catalunya un article titulat "De les reserves". Per coherència, el féu en català, quan encara havien de passar molts anys fins que, a la Revista, s'hi incorporés de manera normalitzada la nostra llengua.

Fou un dels promotors de la Secció de Dret Lingüístic, de la qual va ser designat president; participà en totes les iniciatives relacionades amb el nostre Dret i intervingué en el segon Congrés Jurídic Català.

Va acabar aquesta col·laboració col·legial presidint la Comissió de Defensa de la Cultura Catalana, responsabilitat que va deixar al 1982, en ser nomenat conseller de Justícia.

.....

Pel que fa a la seva activitat acadèmica, al 1990, precisament succeint un advocat en exercici i acadèmic, l'enyorat Francesc Segura de Luna, Agustí M. Bassols fou elegit acadèmic de la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya., en la sessió ordinària celebrada al 8 de maig de 1990.

El seu nom havia estat proposat per Ignasi de Gispert, Miquel Casals i Josep D. Guardia. Li va correspondre el setial acadèmic de Ramon Coll i Rodés, “jurista, professor i polític”, com el va qualificar Carles Obiols, jutge just i eminent jurista.

Dos anys després, el 1992, va llegir el discurs d'ingrés, titulat “*Vers la codificació del Dret civil català. La reforma prèvia de 1984*”, que va ser respost, brillantment, per l'acadèmic Josep D. Guardia, qui va insistir que calia proclamar que la defensa –moltes vegades aferrissada, perquè la situació ho reclamava– de la nostra llengua i del nostre dret va ser el nord constant de l'actuació de l'Agustí M. Bassols.

L'acadèmic Agustí Maria Bassols va llegir la contestació al meu discurs d'ingrés a l'Acadèmia, que vaig titular

“Poder judicial i Administració de Justícia: llums i ombres dels Estatuts d'autonomia de 1979 i 2006”, en la sessió plenària del 13 de març de 2008. No podia ser una altra persona, perquè el seu mestratge com a polític i com a home de Dret m'ha acompanyat sempre.

En aquest punt vull fer referència a alguns dels aspectes que apuntava en Bassols sobre el meu discurs d'ingrés. Ressaltava especialment “La perjudicial incidència de la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985, en relació amb la coneguda “clàusula subrogatòria”, establerta a l'article 18 de l'Estatut de 1979, que queda totalment desvirtuada i debilitada.

I abonant aquesta opinió, Bassols cita el Dictamen 103, de 12 d'agost de 1985, del Consell Consultiu, del que fou ponent un eminent acadèmic, aleshores president del Consell, el recordat Dr. Francisco Fernández de Villavicencio.

En les fonamentades conclusions d'aquest dictamen, va estimar contraris a la Constitució i que vulneraven l'Estatut, no res menys que 178 articles de la Llei Orgànica en qüestió, amén de moltes altres disposicions addicionals i transitòries”.

Bassols va ser un acadèmic que procurava no fallar mai a les sessions de l'Acadèmia, se situava sempre en el mateix lloc i, tot i les seves dificultats auditives, escoltava amb atenció i interès les intervencions dels altres, fins i tot en els darrers temps, mentre la vellesa li ho va permetre.

.-.-.-.-.

Pel que fa al seu activisme polític, convindria destacar, una vegada i altra, que el conseller Bassols va ser una persona compromesa amb Catalunya, amb el seu autogovern i amb la defensa de la nostra identitat nacional, al llarg d'una trajectòria política que va abastar des de la militància clandestina a les joventuts d'UDC a principis dels anys quaranta del segle passat, fins al paper simbòlic que va assumir en la creació de Demòcrates de Catalunya al 2015.

Agustí Bassols es va afiliar a Unió Democràtica de Catalunya a principis dels anys quaranta. Per ell, Unió era un partit que reunia totes les condicions: catalanista, defensor de la persona i la comunitat (seguint la doctrina del personalisme comunitari, de Mounier i Maritain), de la justícia social i del principi de subsidiarietat.

A proposta d'Unió, i com a militant d'aquest partit, va ser escollit **diputat al Parlament de Catalunya** per Convergència i Unió en la segona legislatura del Parlament recuperat (1984-1988) i va ocupar les carteres de Justícia, Governació i, altra vegada, Justícia des de l'agost de 1982 fins el desembre del 1992. Van ser anys de molta feina, que vaig viure de ben a prop, com a secretària general del Departament. Era molt treballador, amb cert caos creatiu i amb bon criteri, no exhibia gens de grandiloquència i de gestualitat, tan presents en la política i en els afers públics, i desplegava tones de tenacitat.

Com a **conseller de Justícia**, l'Agustí M. Bassols va contribuir decisivament en la reconstrucció de l'autogovern català en uns àmbits tan sensibles com són el Dret i la Justícia. Per això fou especialment merescuda la

Medalla d'Honor de la Generalitat de Catalunya pels serveis excepcionals a la justícia que rebé el dia 1 de desembre de 2014, en el marc de la celebració del Dia de la Justícia, juntament amb els altres consellers de Justícia de les nou legislatures.

En nom de tots ells, hi vaig pronunciar unes paraules, on vaig poder referir-me especialment al meu pare i al conseller Bassols, per destacar que n'havia pogut rebre, de

tots dos, “el testimoni d’un sentit profund, gairebé reverencial, de la justícia, vinculada a la dignitat de les persones i dels pobles, i també la convicció de la centralitat de la justícia en tota societat democràtica i avançada que vulgui veure confluïr d’una manera harmònica i creativa la llibertat i la seguretat en un clima de convivència”.

El pas del conseller Bassols pel Departament de Justícia va ser intens i profund. Va ser un ferm defensor del Dret civil català i n’impulsà la codificació. La comunitat jurídica catalana coincideix en afirmar que, gràcies al seu impuls, disposem avui d’un Codi Civil de Catalunya propi i quasi complet, que, des del Govern català, es va concebre com una veritable estructura d’Estat.

Va impulsar també la transferència de les presons catalanes, l’any 1984. El nostre Govern, que creia fermament que Catalunya era una nació, insistia en assumir totes les competències i serveis possibles, i així engrandir el nostre autogovern.

Li deien, amb afecte, el “conseller penitenciari” creia en la seva funció social i va implementar una política de reinserció moderna i allunyada de les que s’han dut a

terme en la resta de l’Estat. (Desgraciadament, molts hem pogut constatar darrerament aquesta realitat.)

A partir de l’any 1994 fins el 2009, va ser membre del **Consell Consultiu**, òrgan que va presidir durant els anys 2000 al 2004. Va participar, essent ponent i/o fent-hi vot particular, en 19 dictàmens, entre els quals la ponència conjunta que va emetre el Dictamen núm. 269, d’1 de setembre de 2005, sobre l’Estatut d’autonomia de Catalunya.

La coherència personal de la seva trajectòria el podien fer incòmode. En tot cas, les seves idees sobiranistes el van portar a mantenir destacades discrepàncies amb la direcció del partit. Aquest desmarcatge i distanciament es va iniciar cap als anys noranta, essent definitiu el 2015.

Va presidir la Comissió avaluadora de la consulta d’Arenys de Munt; va ser un dels sis impulsors de Manifest a favor d’una Conferència Nacional del Sobiranisme, al 12 d’abril de 2010; i va ser fundador del partit Demòcrates de Catalunya, l’any 2015.

Quan Bassols es confessava políticament i només ho feia en moments importants, recordaré sempre que em deia:

“La situació de Catalunya mai s’arreglarà bé, per un defecte, per un pecat original: la Transició política va ser una trampa que no va permetre fer un canvi de dalt a baix. I que mentre els més joves no ho tinguéssim així de clar cada vegada aniríem a pitjor”. Defensava que s’havia d’haver apostat per una veritable ruptura amb el Règim.

Deia que les estructures de l’Estat espanyol eren molt fortes i que cap Gobierno del Estado, del color que fos, voldria canviar-les. I això m’ho deia a mitjans dels vuitanta, quan res era sospitós i poca gent, molt poca, defensava la independència de Catalunya. Quantes vegades he pensat en els darrers temps en aquestes paraules, que inicialment jo trobava exagerades!

Va ser un catalanista de cap a peus, independentista declarat i defensor d’un Estat propi per Catalunya.

Sense cap ombra i fins el final de la seva vida, va ser fidel als seus principis i aplaudia les iniciatives preses després de l’aprovació del malaguanyat Estatut del 2006 i la Sentència del TC del 2010.

Va votar a la consulta del 9N, al 2014, i va estar al costat de totes les manifestacions que es convocaven. En aquells moments se sentia feliç perquè veia la llum després del llarg túnel de la Transició. Va votar també, l’ú d’Octubre de 2017, en cadira de rodes i acompanyat de la seva filla Cristina. I ara, sens dubte, estaria exigint als polítics que no fessin ni un pas enrere.

.-.-.-.-.

Benvolguda degana, benvolgut president de l’Acadèmia, acadèmics, advocats, antics Degans, honorables consellers, família Bassols, senyores i senyors,

Així era l'Agustí M. Bassols, aquest militant de la paraula, del dret, de la democràcia, aquest humanista que va resistir amb perseverança la injustícia i l'opressió i que, per això, i per la seva coherència vital, ens ha deixat una petjada inesborrable.

Aquesta persona entranyable, aquest home de profundes conviccions -i especialment en allò que creia (la Justícia, el Dret i Catalunya)- mereix la nostra estimació i el nostre record perennes, i que, seguint el seu mestratge,

perseverem en l'exigència i en l'autoexigència d'un Dret i d'una Justícia al costat de la societat i al seu servei, tenint ben presents aquelles paraules d'Albert Camus que ben bé podrien descriure el sentit de la militància cívica del conseller Bassols: "Si l'ésser humà fracassa a conciliar la justícia i la llibertat, fracassa en tot".

Moltes gràcies, advocat i acadèmic exemplar! Descansa en pau, conseller, amic i mestre!

Barcelona, 29 de gener de 2019